06/09/2021

Σεπτεμβριανά: Η άγραφη γενοκτονία του Ελληνισμού

/ Επικαιρότητα

Εξήντα έξι χρόνια συμπληρώνονται από την επίθεση που εξαπέλυσαν με τις ευλογίες της κυβέρνησης Μεντερές οι Τούρκοι εναντίον της πολυπληθούς και ευημερούσας ελληνικής κοινότητας της Κωνσταντινούπολης στις 6 και 7 Σεπτεμβρίου 1955.

Εννέα περίπου ώρες ήταν αρκετές για να καταστραφούν 1004 σπίτια, 4348 καταστήματα, 27 φαρμακεία, 26 σχολεία, 5 πολιτιστικοί σύλλογοι, οι εγκαταστάσεις 3 εφημερίδων, 12 ξενοδοχεία, 11 κλινικές, 21 εργοστάσια, 110 ζαχαροπλαστεία και εστιατόρια, 73 εκκλησίες.

Η πράξη αυτή είχε ως αποτέλεσμα οι 100.000 Έλληνες που ζούσαν εκείνη την

περίοδο στην Κωνσταντινούπολη να συρρικνωθούν σταδιακά και σήμερα μόλις και μετά βίας να ξεπερνούν τις 2.000, γεγονός το οποίο από ιστορικούς χαρακτηρίζεται ως μια άγραφη μέχρι στιγμής γενοκτονία εναντίον των Ελλήνων.

Το μήνυμα Δένδια για τα 66 χρόνια από τα Σεπτεμβριανά

Μήνυμα με αφορμή τη συμπλήρωση 66χρόνων από το πογκρόμ των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης που είχε ολέθριες συνέπειες για τον στέλνει με ανάρτησή του ο Υπουργός Εξωτερικών κ. Νίκος Δένδιας.

«66 χρόνια από τα «Σεπτεμβριανά», δεν λησμονούμε το πογκρόμ της νύχτας της 6ης Σεπτεμβρίου 1955. Είχε ολέθριες συνέπειες στον Ελληνισμό της Κωνσταντινούπολης και αποτέλεσε την απαρχή της μετέπειτα δραματικής συρρίκνωσής του, κατά παράβαση της Συνθήκης της Λωζάννης. Το πογκρόμ αφαίρεσε επίσης από την Πόλη ένα δυναμικό οικονομικά και πολιτισμικά στοιχείο της. Το τμήμα της κοινωνίας της Τουρκίας που προσβλέπει στην Ευρώπη, έγινε φτωχότερο», γράφει.

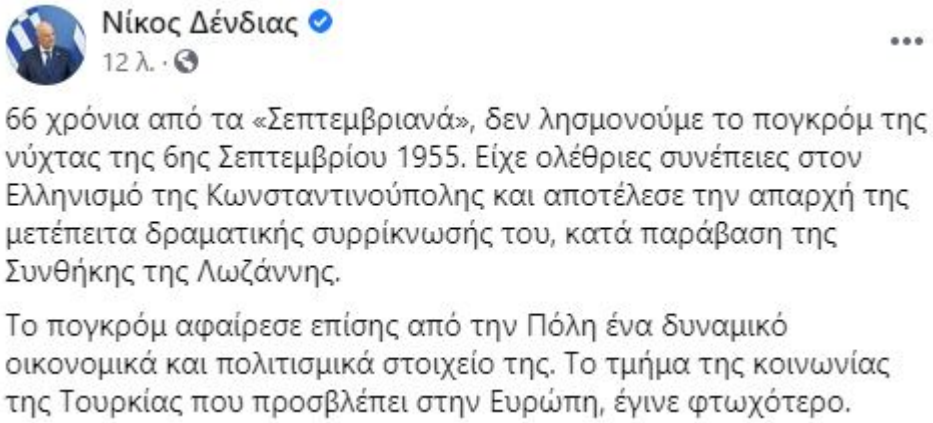

Το ιστορικό πλαίσιο πριν την επίθεση

Το 1955 τη γειτονική μας χώρα κυβερνούσε ο Αντνάν Μεντερές -ένας «πρώιμος Ερντογάν»- και το Δημοκρατικό Κόμμα. Ο Μεντερές έπαιζε αρκετά το μουσουλμανικό χαρτί, προκαλώντας εκνευρισμό στο κεμαλικό κατεστημένο της χώρας. Το αποδεικνύουν και τα χιλιάδες τζαμιά που κτίστηκαν επί πρωθυπουργίας του.

Η οικονομική κατάσταση στην Τουρκία δεν ήταν ανθηρή, ενώ ο εθνικιστικός πυρετός ανέβαινε, καθώς οι Ελληνοκύπριοι διεκδικούσαν την ένωση της μεγαλονήσου με την Ελλάδα. Ήταν μια καλή αφορμή για τους τούρκους ηγέτες να αποσπάσουν την κοινή γνώμη από τα προβλήματά της, στρέφοντάς την κατά της ελληνικής μειονότητας που ευημερούσε. Στις 28 Αυγούστου 1955 ο Μεντερές

ισχυρίστηκε δημόσια ότι οι Ελληνοκύπριοι σχεδίαζαν σφαγές κατά των Τουρκοκυπρίων.

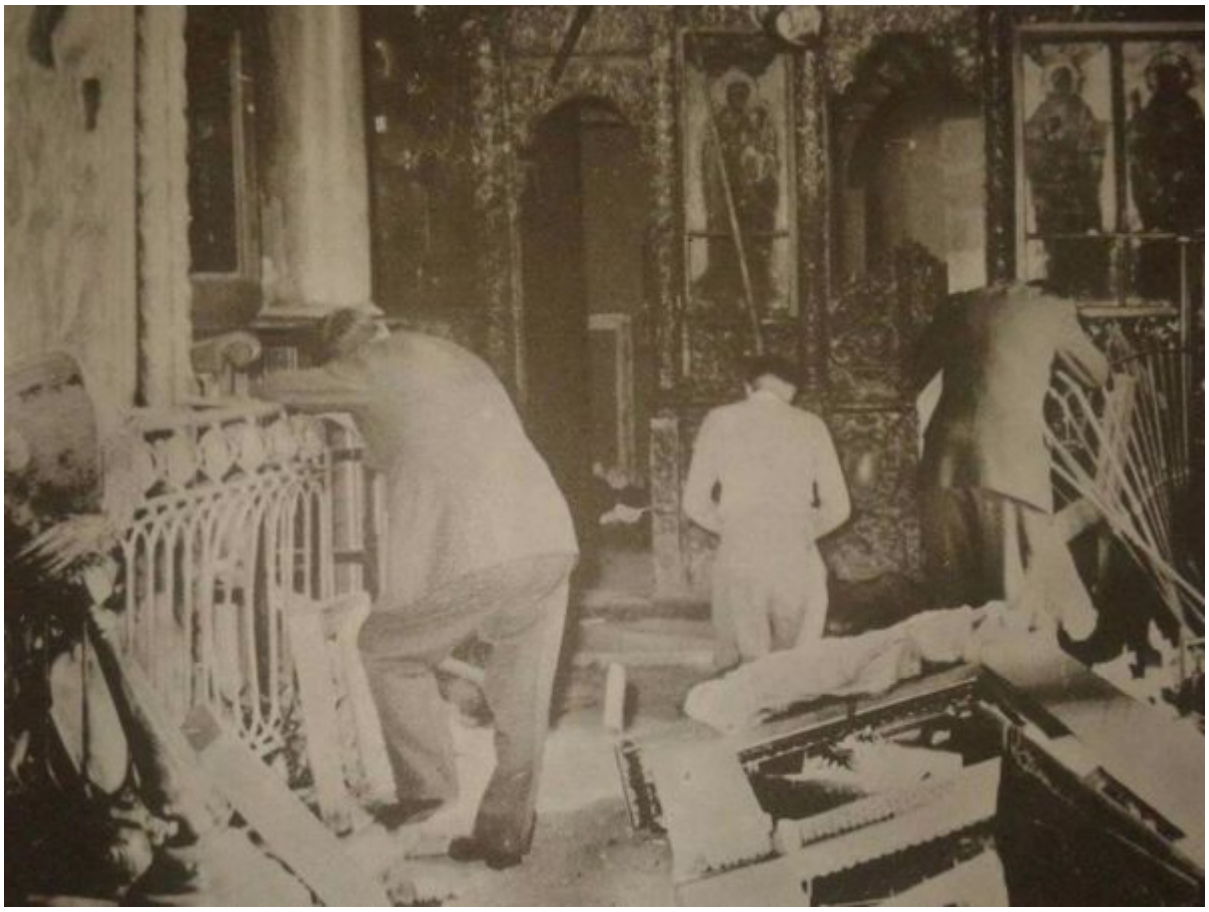

Η αφορμή

Η αφορμή για το Πογκρόμ κατά του Ελληνισμού της Πόλης δόθηκε στις 6 Σεπτεμβρίου, με την έκρηξη ενός αυτοσχέδιου μηχανισμού στο Τουρκικό Προξενείο της Θεσσαλονίκης, που στεγαζόταν και στεγάζεται και σήμερα στο σπίτι, όπου γεννήθηκε ο Κεμάλ Ατατούρκ, ο ιδρυτής του σύγχρονου τουρκικού κράτους. Ως δράστης συνελήφθη από τις ελληνικές αρχές ο Οκτάι Εγκίν, ένας μουσουλμάνος σπουδαστής από την Κομοτηνή, που αργότερα περιεβλήθη το φωτοστέφανο του ήρωα. Τιμήθηκε στην Τουρκία και διορίστηκε κυβερνήτης σε επαρχία. Χρόνια αργότερα σε μία συνέντευξή του στην «Ελευθεροτυπία» αρνήθηκε οποιαδήποτε σχέση με το συμβάν και θεώρησε τον εαυτό του θύμα των ελληνικών αρχών.

Από την έκρηξη στο σπίτι του Ατατούρκ προκλήθηκαν μόνο μικρές υλικές ζημίες στις τζαμαρίες του κτιρίου, αλλά οι τουρκικές εφημερίδες εκμεταλλεύτηκαν το γεγονός, μεγαλοποιώντας και διαστρεβλώνοντάς το, κατόπιν κυβερνητικών οδηγιών. Πρωτοσέλιδοι τίτλοι, όπως «Έλληνες τρομοκράτες κατέστρεψαν το πατρικό σπίτι του Ατατούρκ» της «Ισταμπούλ Εξπρές» και δημοσίευση μιας σειράς από παραποιημένες φωτογραφίες του συμβάντος, προκάλεσαν «αυθόρμητες»

διαδηλώσεις στην Πλατεία Ταξίμ το απόγευμα της ίδιας μέρας.

Η λεηλασία των περιουσιών και τα βίαια γεγονότα

Στις 5 το απόγευμα, το μαινόμενο πλήθος των 50.000 ατόμων στράφηκε κατά των ελληνικών περιουσιών στη συνοικία Πέραν. Οι λεηλασίες κράτησαν μέχρι τις πρωινές ώρες της 7ης Σεπτεμβρίου, όταν επενέβη ο Στρατός, καθώς η κατάσταση κινδύνευε να τεθεί εκτός ελέγχου. Μέχρι τότε, οι αρχές παρέμειναν απαθείς, όταν δεν διευκόλυναν τους πλιατσικολόγους στο έργο. Ο μηχανισμός του Δημοκρατικού Κόμματος, που ήλεγχε τα συνδικάτα, έπαιξε καταλυτικό ρόλο στα έκτροπα.

Μεγάλος αριθμός διαδηλωτών μεταφέρθηκε από τη Δυτική Μικρά Ασία δωρεάν, αντί αμοιβής 6 δολαρίων, που ουδέποτε τους δόθηκε. 4.000 ταξί τους μετέφεραν στον χώρο των ταραχών, ενώ φορτηγά του Δήμου της Κωνσταντινούπολης είχαν αναπτυχθεί σε επίκαιρα σημεία της Πόλης, φορτωμένα με τσεκούρια, φτυάρια, ρόπαλα, αξίνες, σφυριά, σιδερένιους λοστούς και μπιτόνια βενζίνης, απαραίτητα σύνεργα για τον όχλο των επιδρομέων, που επέπεσε επί των ελληνικών καταστημάτων με τα συνθήματα «Θάνατος στους γκιαούρηδες», «Σπάστε, γκρεμίστε, είναι γκιαούρης», «Σφάξτε του έλληνες προδότες», «Κάτω η Ευρώπη» και «Εμπρός να βαδίσουμε κατά της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης». Την οργή του όχλου δεν γλύτωσαν και κάποια καταστήματα αρμενικής και εβραϊκής ιδιοκτησίας.

Άνδρες και γυναίκες βιάστηκαν και σύμφωνα με τη μαρτυρία του γνωστού τούρκου συγγραφέα Αζίζ Νεσίν, πολλοί ιερείς εξαναγκάστηκαν να υποστούν περιτομή, με θύμα ένα αρμένιο παπά. 16 Έλληνες έχασαν τη ζωή τους και 32 τραυματίστηκαν.

Έκτροπα κατά των Ελλήνων δεν έγιναν μόνο στην Κωνσταντινούπολη, αλλά και στη Σμύρνη. Το πρωί της 7ης Σεπτεμβρίου τούρκοι εθνικιστές έκαψαν το ελληνικό περίπτερο στη Διεθνή Έκθεση της Σμύρνης. Στη συνέχεια, κατέστρεψαν το νεόκτιστο εκκλησάκι της Αγίας Φωτεινής, ενώ λεηλάτησαν σπίτια ελλήνων στρατιωτικών, που υπηρετούσαν στο Στρατηγείο του ΝΑΤΟ.

Ο τραγικός απολογισμός

Το Πογκρόμ κατά του Ελληνισμού της Πόλης προκάλεσε:

τον θάνατο 16 Ελλήνων και τον τραυματισμό 32
τον θάνατο ενός Αρμένιου
τον βιασμό 12 Ελληνίδων
τον βιασμό αδιευκρίνιστου αριθμού ανδρών (εξαναγκάστηκαν να υποστούν περιτομή)
την καταστροφή:
4.348 εμπορικών καταστημάτων,
110 ξενοδοχείων,
27 φαρμακείων,
23 σχολείων,

21 εργοστασίων,
73 εκκλησιών,
περίπου 1000 κατοικιών, όλα ελληνικής ιδιοκτησίας.
Το οικονομικό κόστος των ζημιών ανήλθε σε 150 εκατομμύρια δολάρια, σύμφωνα με διεθνείς οργανισμούς, ενώ η ελληνική κυβέρνηση τις υπολόγισε σε 500.000.000 δολάρια. Η οικονομική αιμορραγία και ο φόβος ανάγκασαν χιλιάδες έλληνες ομογενείς να μεταναστεύσουν στην Ελλάδα.

Αργότερα, το τουρκικό κράτος διά του προέδρου Τζελάλ Μπαγιάρ υποσχέθηκε αποζημίωση για την καταστροφή των ελληνικών περιουσιών. Στην καλύτερη των περιπτώσεων δεν ξεπέρασε το 20% των απαιτήσεών τους, με δεδομένο ότι τα περιουσιακά τους στοιχεία είχαν υποτιμηθεί δραματικά.